

SunMoney

by Kevin Parcell

Strategia społecznej i globalnej reformy ekonomicznej

Podstawowym problemem naszego globalnego systemu ekonomicznego jest to, że w celu sprostania rosnącej konkurencyjności wymusza on nieodpowiedzialną eksploatację zasobów naturalnych, powodując głód, degradację środowiska, biedę i wojny. I tak jak globalny rynek objawia w ten sposób swoją nietrwałość, tak zasadniczym rozwiązaniem problemów staje się naturalna odpowiedzialność rządząca krępkimi rynkami lokalnymi. Ich wzmocnieniu służy przedstawiona poniżej koncepcja SunMoney, wspierająca systemy społecznych walut poprzez ich uprzywilejowanie wobec waluty globalnej.

Wartość lokalnej waluty

Wartość pieniądza pochodzi od jego użyteczności w ułatwianiu wymiany barterowej, a rośnie wraz ze wzrostem użyteczności w utrzymywaniu bogactwa. Gwarantowanie wartości pieniądza cennymi zasobami np. srebra lub złota może wydawać się fundamentalne dla idei wartości pieniądza, lecz metale szlachetne zostały po raz pierwsze użyte do produkcji monet, gdyż wartość metalu zapobiegała oszustwom. Postępy w technikach druku i bicia monet okazały się wystarczające, aby zapobiegać fałszerstwom i dlatego większość walut w dzisiejszym świecie czerpie wartość wyłącznie z milczącej zgody osób posługujących się nimi. Te "prawne" waluty są dużo bardziej praktyczne niż waluty mające pokrycie w surowcach, gdyż każdy rynek stać na nie - nie są do tego niezbędne rezerwy srebra lub złota.

I podobnie jak dzisiejsze pieniądze globalne, tak i waluty lokalnych społeczności mogą dziś czerpać wartość wyłącznie z woli ludzi posługiwania się nimi w handlu. Jednakże, nowe waluty lokalne, które nie posiadają żadnej wartości same w sobie, mogą wydawać się ryzykowne w użyciu, więc dla wzmocnienia woli ludzi celowe wydaje się, aby zrozumieli oni, jak wiele innych korzyści wynika z ich użycia.

Gdy na rynku brak jest pieniądza globalnego, lokalne waluty, zwane skryptami, pojawiają się niekiedy w społecznościach, gdyż można je recyklować wyłącznie lokalnie, co dostarcza napędu lokalnemu biznesowi i przynosi niezliczone dalsze korzyści. Z tych samych względów, nielokalni sprzedawcy są ograniczeni w możliwości handlu przy użyciu skryptów, gdyż mogą one być wydane wyłącznie lokalnie, tak więc lokalny system pieniądza zaczyna tworzyć rynki lokalnie kontrolowane. W takim środowisku - częściowo izolowanym od światowej konkurencji - mają szansę zaistnieć nowe lokalne przedsiębiorstwa i w ten sposób prawdziwie lokalne rynki mogą sobie zapewnić ciągły wzrost i wykształcić wokół siebie przetrwane społeczności.

Aby konkurować na rynku globalnym, globalni sprzedawcy są na ogół zmuszani do nadużywania ludzkich i innych naturalnych zasobów i do porzucania społeczności, gdy lokalne zasoby są na wyczerpaniu. Jednakże działające dla własnego dobra społeczności posiadają przywilej chronienia własnych zasobów przed ich nadużywaniem. I choć termin zrównowazony może być trudny do zdefiniowania, to termin niezrównowazony nie jest trudny do określenia - wyreby, zanieczyszczenia czy bieda-interesy widać gołym okiem. Dlatego użycie równoczesne walut lokalnej i globalnej daje lokalnym rynkom możliwość funkcjonowania na zasadzie komplementarności, a nie serwilizmu, wobec rynku globalnego, umożliwiając społecznościom osiągnięcie zrównowalonego dobrobytu.

Lecz być może najważniejsze jest to, że prawdziwie lokalne rynki cenia sobie wyżej niepowtarzalność jednostek od ich przydatności jako elementów globalnej monokultury, gdyż to na wewnętrznych przymiotach jednostek zbudowane są unikalne społeczności.

Preferowana waluta lokalna

W ogólnym sensie, wartość pieniądza bierze się z jego braku - im mniej go masz, tym bardziej go cenisz. Zgodnie z tą zasadą, kiedy brak jest pieniądza globalnego, przestrzeń po nim zapelniają niekiedy waluty lokalne, kreujące dynamiczne rynki lokalne. Jednakże waluta globalna jest na ogół preferowana w handlu, gdyż może być z większą łatwością wydana na zakup dóbr i towarów nielokalnych, tak więc waluty lokalne znikają z rynku wtedy, gdy wraca na niego waluta globalna. Utrzymywanie w działaniu systemu waluty społecznej w sytuacji podażu pieniądza globalnego wymaga utrzymywania na niskim poziomie wolumenu skryptów będących w obrocie - w celu uniknięcia spadku ich wartości. Prowadzi to do ograniczenia wielkości i potencjału rynków lokalnych do rynków drugiej klasy, niezdolnych do wzmocnienia społeczności na tyle, aby mogły skutecznie się bronić przed nadużyciami ze strony rynku globalnego.

W rzeczywistości, ponieważ globalna waluta jest preferowana ponad walutę lokalną, większość prac nad systemami waluty społecznej wyrasta z błędnego mniemania, że lokalna waluta musi być tworem skomplikowanym i tajemnym, wymagającym użycia wyszukanych technik menedżerskich w celu właściwego funkcjonowania. Lecz rzeczywistość jest taka, że prosperujące rynki rozwijają się gwałtownie zawsze tam, gdzie jest dużo pieniędzy - o ile ludzie chcą pieniędzy!

Jednym ze sposobów tworzenia preferencji dla waluty lokalnej jest ustalenie znaczącej obniżki cen (np. 50%) podstawowych produktów - takich jak woda czy prąd - wówczas, gdy ich zakupu dokonuje się za lokalną walutę - obniżki bezpośredniej lub poprzez podatki. Obniżki cen sprawiają, że waluta lokalna uzyskuje większą wartość nabywczą, niż waluta globalna lub dowolna inna waluta, mająca pokrycie w zasobach. Obniżki utrzymują tę większą wartość na stałym

poziomie, niezależnie od wahan dostępności i ceny produktów z obniżoną ceną. Nie wymagane są też żadne rezerwy gwarantujące walucie wartość. Związując - poprzez obniżkę ceny - wartość podstawowego produktu z naturalnymi zaletami lokalnych pieniędzy, uzyskuje się taki skutek, że skrypt posiada zdecydowaną preferencję w stosunku do waluty globalnej.

Jeśli społeczność nie posiada kontroli nad wytwarzaniem danego produktu, wówczas obniżka jego ceny musi być ustanowiona prawnie, tak aby dostawcy musieli się do niej stosować. Z kolei dostawcy mogą dostosowywać ceny swoich produktów do wymagań prawnych, z zachowaniem jednak znaczących obniżek, gdy produkty są nabywane z użyciem lokalnych pieniędzy, niezależnie od wielkości zakupów realizowanych tym środkiem. Dla przykładu, jeśli dostawca wycenił swój produkt po cenie 1 \$ za jednostkę, a obecnie sprzedaje połowę dostaw z 50-procentowym opustem, wówczas, gdy podniesie cenę do 1,33 \$ (67 centów z opustem) za jednostkę, jego wpływy dolarowe zostaną zachowane, a lokalni klienci i tak będą korzystać z 33-procentowego rabatu. Gdy cały handel jakimś produktem jest realizowany za pomocą skryptów, wówczas jego cena w lokalnej walucie zbliża się do 1 \$. Jednakże, cena globalna powinna w tym czasie podskoczyć do 2\$, więc korzyść wynikająca z używania lokalnej waluty wzrasta tak czy owak wraz z jej rosnącym użyciem, powodując ciągły rozwój systemu lokalnego pieniądza. Oczywiście, społeczności mogą zapewnić dostawcom limitowany udział skryptów akceptowanych jako zapłata, zapewniając tym sposobem dostawcom wystarczającą ilość globalnych pieniędzy na pokrycie nielokalnych zobowiązań.

Te celowane obniżki przynoszą oczywistą i istotną korzyść lokalnym dostawcom wybranego produktu, gdyż lokalni dostawcy mają mniej ograniczeń w prowadzeniu handlu za pomocą skryptów. Takie podejście zmierza do uprzywilejowania lokalnej kontroli zarówno nad podstawowymi surowcami, jak i nad lokalnym rynkiem. Najbardziej podstawowym surowcem - i równocześnie najbardziej zagrożonym - jest czysta woda, więc system WaterMoney [pieniądz wodny, przyp. tłum.] może się okazać najlepszą strategią, o ile handel wodą jest znaczącą działalnością gospodarczą na danym terenie. Lecz wiele społeczności posiada taką obfitość wody, że jest ona produktem darmowym, lub taki jej brak, że w całości musi być importowana. Dla takich rynków najlepszym rozwiązaniem wydaje się być FoodMoney [pieniądz żywnościowy, przyp. tłum.]. Aby taka strategia przyniosła sukces, musi prowadzić do uzyskania przez społeczność takiego stopnia autonomii, aby skutecznie przeciwdziałać nadużyciom ze strony rynku światowego. Wymaga to od społeczności, aby przejęła zasadniczą kontrolę nad własnymi zasobami. Tak więc system WaterMoney mocno wspiera lokalną kontrolę żywności poprzez dofinansowanie lokalnej produkcji i przetworstwa plodów rolnych przez osoby, dla których skrypty FoodMoney mogą być nieatrakcyjne, gdyż preferują żywność nielokalną.

Ustalenie wartości pewnych podstawowych produktów w lokalnym pieniądzu -

poprzez zniżki na produkty, o ile są one kupowane za lokalne pieniądze - powoduje, że skrypt uzyskuje ograniczoną, lecz zdecydowaną preferencję w stosunku do waluty globalnej.

O ile handel woda należy do głównych aktywności rozwijających się gospodarek, o tyle w krajach rozwiniętych stanowi on tylko margines działalności gospodarczej i w ich przypadku należy zastosować odmienne podejście. Obniżając podatki, gdy są one opłacane skryptami - TaxMoney [pieniądz podatkowy, przyp. tłum.] - uzyskuje się redukcję lokalnych obciążeń podatkowych i sprawia, że przychód z tytułu podatków jest wydawany lokalnie, co może być strategią wzmacniającą dla regionów uprzemysłowionych. Zmniejszone wpływy podatkowe są częściowo odzyskiwane poprzez wzrost podstawy opodatkowania, a różnica może być pokryta ogólną podwyżką podatków, przenosząc ciężar obciążenia podatkowego głównie na firmy nielocalne, co stwarza lepsze warunki dla rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Często opodatkowanie jest dla społeczności sposobem czerpania korzyści z wielkiej ekonomii w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb, takich jak edukacja, transport czy bezpieczeństwo. Powiązanie fragmentu tych usług z lokalną walutą skutkuje szybkim powstawaniem prawdziwie lokalnego rynku kontrolowanego przez lokalną społeczność.

Oprócz większej użyteczności globalnej waluty, prawdopodobnie drugą najważniejszą przeszkodą w rozwoju systemów walut lokalnych jest to, że w wielu regionach ludzie nie pracują tam, gdzie mieszkają, więc nie produkują żadnych towarów bądź usług, które dalyby się skosztować lokalnie. Ludzie ci mają niewielkie możliwości uczestniczenia w lokalnym rynku i prawdopodobnie również małą motywację, aby to robić. Istnieją więc także ograniczenia w sposobach szczególnego zaopatrywania takich osób w lokalne waluty, wynikające z konieczności unikania zalania systemu zbyt dużą ilością skryptów, ponieważ jeśli osoby takie są w stanie łatwiej wydać skrypt, niż je zarobić, skrypty blokują się u tych osób, które są naprawdę aktywne na lokalnym rynku. Kwestię tę rozwiązuje SunMoney [pieniądz słoneczny, przyp. tłum.] - mający zakotwiczenie w lokalnie produkowanej energii. Podzielając podobne stanowisko - będzie chyba najlepszą opcją dla obecnych rozwiniętych gospodarek z powodu rosnących cen energii - od lokalnego dostawcy energii elektrycznej wymaga się, aby akceptował skrypty jako rabatową i częściową zapłatę za swoje produkty. Dostawca energii może wtedy użyć lokalnej waluty do zakupu energii od osób fizycznych i od społeczności - uzyskując te same rabaty i stawki procentowe - i równocześnie finansując w ten sposób rozwój lokalnych źródeł energii. Na przykład, lokalne pieniądze płacone indywidualnym osobom czy grupom mogą być wydawane lokalnie, zmniejszając wydatki w walucie globalnej, która może być użyta do instalowania kolektorów słonecznych lub turbin wiatrowych. Związując część wartości energii ze skryptem, można budować autonomię energetyczną i tworzyć aktywne lokalne rynki.

Warunki brzegowe

Chociaz kluczem do ochrony lokalnych zasobów przed nieodpowiedzialnym naduzyciem jest lokalny dobrobyt, wyzwaniem stojacym przed nami jest nie zwykle wzbogacenie sie lokalnych handlowców, lecz zrozumienie, ze bieda jest koniecznym rezultatem uczestniczenia w konkurencji na globalnym rynku, gdzie bogacenie sie jednych spolecznosci odbywa sie kosztem biednienia innych. Dlatego wyzwaniem obecnego stulecia jest zmiana obecnego systemu ekonomicznego z systemu, który nagradza nieodpowiedzialnosc, na taki, który przed nia chroni i który generuje trwaly dobrobyt, konieczny, aby nakarmic wszystkie nasze dzieci.

Komplementarne uzycie skryptów i waluty globalnej sluzi promocji dobrobytu, różnorodnosc i trwalosci, lecz stosowanie skryptów jest ograniczone wyzsza uzytecznoscia waluty globalnej. SunMoney moga dostarczyc lokalnym walutom namacalnych przewag w stosunku do waluty globalnej. Dla uwolnienia siły sprawczej wolnego rynku wydaje sie konieczne zbudowanie autonomicznych rynków lokalnych odwołujacych sie do niezbywalnych wartosci jednostek i ugruntowanych spoleczna kontrola nad podstawowymi lokalnymi zasobami.

Translation courtesy Krzysztof Lewandowski